

FUNDACJA
BATOREGO

101

2 DEKADY
FUNDACJI

wsparcie reform ustrojowych
rozwój aktywności obywatelskiej
solidarność międzynarodowa
nauka i oświata
wyrównywanie szans
kultura i media
równouprawnienie kobiet
stymulowanie debaty publicznej
współpraca ponad granicami
dostęp do prawa
innowacje społeczne
odpowiedzialność w życiu publicznym
przejrzystość i przeciwdziałanie korupcji

102

www.batory.org.pl

Dwie dekady Fundacji

Od 20 lat Fundacja Batorego towarzyszy dokonującym się w Polsce przemianom, troszcząc się o jakość i kształt polskiej demokracji, poszanowanie wolności obywatelskich i zasad państwa prawa. Naszym celem jest krzewienie dobrych obyczajów w życiu publicznym, sprzyjanie społecznemu porozumieniu, dialogowi. Chcemy współtworzyć Polskę otwartą, tolerancyjną, szanującą bogactwo swojej różnorodności.

Nasze zadania realizowaliśmy przede wszystkim poprzez budowę i wzmacnianie niezależnych instytucji społecznych, zarówno lokalnych jak i ogólnopolskich, sprzyjanie podejmowaniu wspólnych działań. Historia Fundacji miała różne fazy. Kierując się potrzebami społecznymi i naszymi możliwościami, otwieraliśmy nowe programy i zamykaliśmy inne. Zależało nam na tym, by nie dopuszczać do inercji, petyfikacji struktur Fundacji, do rutynizacji naszych działań.

Dziś wśród głównych naszych zadań jest przeciwstawianie się apatii społecznej i wycofywaniu się obywateli ze sfery publicznej. Chcemy, w miarę naszych skromnych możliwości, szerzyć kulturę obywatelskiego uczestnictwa, inicjatywy, debaty i kontroli instytucji publicznych. Pragniemy też bardziej jeszcze niż w przeszłości pracować na rzecz zbliżania krajów Unii Europejskiej i państw pozostających ciągle poza jej granicami.

ALEKSANDER SMOLAR

Pierwsza dekada

Fundacja powstała jeszcze w PRL-u: w listopadzie 1987 roku podpisany zostaje akt założycielski, a w maju 1988 roku Fundacja zostaje zarejestrowana. W tym samym roku wypracowane są pierwsze dotacje i stypendia adresowane do instytucji naukowych i ludzi nauki. Rok 1989 – po czerwcowych wyborach i powołaniu rządu Tadeusza Mazowieckiego – stawia przed Fundacją nowe wyzwania i otwiera nowe możliwości. Priorytetem staje się **wsparcie przemian ustrojowych w Polsce i w Europie Środkowej i Wschodniej**.

W tej **pierwszej dekadzie** wspieramy różne obszary życia społecznego i różne podmioty: organizacje pozarządowe, samorządy, instytucje państwowe, podmioty gospodarcze i osoby prywatne.

Włączamy się w **przygotowanie reform i nowych kadr dla transformacji**. Prowadzimy kursy dla maklerów giełdowych i specjalistów bankowości. Finansujemy wyjazdy na zagraniczne szkolenia w dziedzinie administracji publicznej, finansów publicznych, bankowości i ubezpieczeń, pomocy społecznej itp. Organizujemy **Letnie Szkoły Ekonomii** oraz **Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych**, gdzie najlepsi specjaliści z Zachodu przekazują swoją wiedzę wykładowcom akademickim z Europy Środkowo-Wschodniej. Wspieramy prace pierwszych polskich think-tanków. Uruchamiamy własne programy badawcze: **Badań Ekonomicznych Europy Środkowo-Wschodniej, Wspierania Prywatyzacji, Reform Polityki Społecznej i Administracji Publicznej**. Dwa ostatnie przekazujemy utworzonemu przez nas w 1995 roku **Institutowi Spraw Publicznych**.

Wspieramy **uczelnie wyższe i naukę**. Przekazujemy dotacje na wyposażenie uczelni w sprzęt elektroniczny i na komputeryzację bibliotek, na wprowadzanie do programu studiów nowych specjalizacji i na poprawę jakości nauczania. Wspieramy organizację międzynarodowych konferencji naukowych. Finansujemy stypendia i staże zagraniczne dla polskich uczonych i adeptów nauki oraz stypendia i staże w Polsce dla naukowców ze Wschodu. Z naszą pomocą powstają: **Międzynarodowa Szkoła Humanistyczna Europy Środkowej i Wschodniej** na UW, **Stowarzyszenie Collegium Invisible** i **Studium Generale Europa** na ATK (dziś UKSW).

Inwestujemy w **oświatę i edukację młodzieży**. Finansujemy szkolenia i studia dla nauczycieli. We współpracy z MEN organizujemy **Kolegia Języka Angielskiego**, przygotowujące nauczycieli do uczenia w szkołach języków obcych. Wprowadzamy do szkół nowe **programy edukacyjne**: przedsiębiorczości i ekonomii stosowanej, edukacji zdrowotnej i ekologicznej, rozwiązywania konfliktów i debat oksfordzkich. Wspieramy programy edukacji obywatelskiej i samorządności uczniowskiej. Przekazujemy dotacje na zajęcia pozalekcyjne i na realizację inicjatyw młodzieżowych. Wraz z Fundacją Ośrodka Karta uruchamiamy konkurs dla szkół **Historia Bliska**.

Znaczne środki przeznaczamy na **kulturę**. Wspieramy produkcję wartościowych filmów, przedstawień teatralnych, wystaw, koncertów i festiwali, szczególną wagę przywiązując do działań podejmowanych przez społeczności lokalne i przez mniejszości narodowe. Subsydujemy wyjazdy polskich artystów na zagraniczne imprezy, studia i staże oraz wspólne przedsięwzięcia artystów i animatorów kultury z krajów Europy Środkowej i Wschodniej. Pomagamy **wydawnictwom, czasopismom społeczno-kulturalnym, bibliotekom**. Wspólnie z wydawnictwem Znak wydajemy serię **46 książek „Demokracja. Filozofia i praktyka”**. Organizujemy szkolenia i warsztaty dla dziennikarzy i wydawców nowopowstających mediów regionalnych i lokalnych. Pod opieką Ryszarda Kapuścińskiego prowadzimy **kurs mistrzowski „pisanie reportażu”** dla dziennikarzy ze Wschodu.

Wspieramy **wykorzystanie internetu**. Dzięki dotacjom z projektu **Internet dla szkół** w ciągu trzech lat liczba szkół średnich z dostępem do sieci wzrasta z 50 do 1200. W ramach projektu **Internet dla lekarzy** przekazujemy dotacje na tworzenie zbiorów informacji medycznej i na szkolenia. Uruchamiamy bezpłatne serwisy dla organizacji pozarządowych, instytucji kulturalnych i medycznych. Kolejne nasze inicjatywy to **Internet dla bibliotek** i **Internet dla niepełnosprawnych**, promujący go jako narzędzie pracy, edukacji i rehabilitacji tej grupy społecznej.

Wspieramy rozwój **specjalności medycznych** nieobecnych w polskiej opiece zdrowotnej, w tym szczególnie **neonatologii** i **opieki paliatywnej**. Wspomagamy rozwój **ruchu hospicyjnego**. Finansujemy staże lekarskie w zachodnich klinikach i szkolenia podnoszące kwalifikacje osób opiekujących się terminalnie chorymi, pomagamy w organizacji wolontariatu i grup wsparcia dla chorych i ich rodzin. Działająca od 1989 roku przy Fundacji **Komisja Edukacji w Dziedzinie Alkoholizmu i Innych Uzależnień** upowszechnia w Polsce i w krajach regionu Europy Środkowej i Wschodniej **nowoczesne metody leczenia uzależnień**.

Podajemy problematykę **równouprawnienia kobiet i przemocy domowej**. Zajmujemy się nierównościami na rynku pracy i profilaktyką chorób kobiecych, a także zwiększaniem udziału kobiet w życiu publicznym. Dzięki naszym dotacjom rozwijają działalność pierwsze organizacje kobiece: **OŚKA, Centrum Praw Kobiet, La Strada**. Pomagamy **Fundacji Rodzić po Ludzku** i **Fundacji Dzieci Niczyje** zajmującej się dzieckiem krzywdzonym oraz grupom wsparcia kobiet po mastektomii skupionym w **klubach Amazonek**. W 1996 roku przekazujemy środki na otwarcie na Uniwersytecie Warszawskim **Podyplomowego Studium Tożsamości Płci Gender Studies**.

Ważną rolę w naszych działaniach zajmuje wsparcie **samoorganizacji społecznej i inicjatyw samopomocowych**. Umożliwiamy start tworzącym się organizacjom społecznym. Pomagamy w realizacji przedsięwzięć o lokalnym i ogólnopolskim charakterze. Szczególną uwagę zwracamy na **wyrównywanie szans grup upośledzonych**. Prowadzimy program Starszy Brat/Starsza Siostra, angażujący młodych wolontariuszy do opieki nad dziećmi z rodzin w trudnej sytuacji życiowej oraz program działań artystycznych z dziećmi i młodzieżą ze środowisk zagrożonych patologiami. Wspieramy działalność organizacji świadczących pomoc osobom niepełnosprawnym i wykluczonym. Włączamy się w organizację pomocy w sytuacjach nadzwyczajnych, m.in. w latach 1997-98 w niesienie **pomocy ofiarom powodzi**, które nawiedziły Polskę.

Prowadzimy intensywną **działalność międzynarodową**. Od 1989 roku **Forum Europy Środkowo-Wschodniej** organizuje spotkania przedstawicieli ruchów demokratycznych z krajów postkomunistycznych, ważne międzynarodowe konferencje. Działający pod przewodnictwem Bronisława Geremka **Klub Europa** (1991-93) gości m.in. prezydenta Niemiec Richarda von Weizsäckera, Zbigniewa Brzezińskiego, Henry Kissingera, Milтона Friedmana. W 1991 roku rusza istniejący do dziś **program Wschód–Wschód** wspierający współpracę i wymianę doświadczeń między społeczeństwami krajów postkomunistycznych.

Środki na nasze działania pochodzą przede wszystkim z założonego przez George'a Sorosa Instytutu Społeczeństwa Otwartego. Staramy się jednak poszerzać grono naszych partnerów i darczyńców. W 1992 roku rozpoczynamy współpracę z biznesem, tworząc Fundusz Popierania Organizacji Pozarządowych, zasilany z darowizn działających w Polsce firm i instytucji. W ciągu 5 lat na różnorodne inicjatywy społeczne przekazanych zostaje z Funduszu 6 milionów złotych.

Dru ga dekada

W drugiej dekadzie w naszych działaniach następują istotne zmiany związane z nowymi wyzwaniami, jakie stanęły przed Polską – członkiem wspólnoty europejskiej. Skupiamy się na trzech priorytetowych zadaniach: **rozwoju instytucji społeczeństwa obywatelskiego, propagowaniu zasad państwa prawa i przejrzystości w życiu publicznym oraz rozwijaniu współpracy i solidarności międzynarodowej.**

Zdecydowanie większy akcent kładziemy na **wzmacnianie organizacji pozarządowych**, które stają się głównymi odbiorcami naszych dotacji. Organizacjom pełniącym istotną rolę w trzecim sektorze oferujemy **dotacje instytucjonalne** przeznaczone na długofalowe działania i rozwój instytucji. Do końca 2008 roku przekazujemy 430 takich dotacji, przeznaczając na nie ponad 56 milionów złotych, w tym 11 milionów dla 10 organizacji budujących **kapitały wiecyste**. Wspieramy tworzenie **funduszy lokalnych**, działania **Sieci Wspierania Organizacji Pozarządowych SPLOT** i **Centrów Wolontariatu**.

Pomagamy organizacjom przygotować się do jak najlepszego **wykorzystania naszego członkostwa w Unii Europejskiej**. Inicjujemy powstanie **Przedstawicielstwa polskich organizacji pozarządowych w Brukseli**, tworzymy i finansujemy sieć pozarządowych specjalistów ds. rozwoju społecznego i funduszy europejskich. Zachęcamy organizacje do **wspólnego działania** wewnątrz sektora, uzgadniania stanowisk i tworzenia swoich reprezentacji oraz do **współpracy z innymi partnerami**: samorządem, mediami, biznesem. Finansujemy działania przygotowujące organizacje do uczestnictwa w procesach konsultacyjnych i podejmowania **rzecznictwa interesów**. Wspieramy organizacje prowadzące badania nad sektorem pozarządowym, a także zajmujące się monitorowaniem regulacji prawnych i przygotowywaniem propozycji rozwiązań systemowych dotyczących trzeciego sektora. Inicjujemy powstanie **Forum Darczyńców w Polsce** i uczestniczymy w jego pracach.

Pod hasłem „**Masz głos, masz wybór**” prowadzimy działania mające na celu zainteresowanie obywateli sprawami ich wspólnoty i zachęcenie ich do **uczestnictwa w życiu publicznym**. Prowadzimy monitoring wypełniania obietnic wyborczych przez władze lokalne. Pomagamy w organizacji debat o lokalnych problemach z udziałem mieszkańców i władz samorządowych. Współorganizujemy **ogólnopolskie kampanie profrekwencyjne**, zachęcające obywateli do świadomego udziału w wyborach do samorządu (2006), Sejmu (2007) i Parlamentu Europejskiego (2009). Organizujemy **Debaty Fundacji Batorego**, stanowiące forum merytorycznej dyskusji o sprawach publicznych, uwzględniającej różnorodność stanowisk i światopoglądów.

Dążymy do zwiększania **dostępu obywateli do pomocy prawnej i wymiaru sprawiedliwości**. Pomagamy organizacjom zajmującym się poradnictwem prawnym dla obywateli oraz specjalistycznym poradnictwem adresowanym do grup najuboższych lub dyskryminowanych społecznie. Wspieramy sieć **Biurow Porad Obywatelskich** i **Uniwersyteckich Poradni Prawnych**. Finansujemy wydawanie poradników i informatorów przybliżających prawo obywatelom. Współpracujemy ze Stowarzyszeniem Sędziów Polskich Iustitia pomagając w organizowaniu **szkoleń dla sędziów**. Wspieramy inicjatywy, które przyczyniają się do upowszechniania dobrych i eliminowania złych praktyk w polskim systemie prawnym i wymiarze sprawiedliwości.

Coraz większą wagę przykładamy do **naprawy mechanizmów demokracji, zwiększenia przejrzystości i odpowiedzialności w życiu publicznym**. W ramach programu **Przeciw Korupcji** podejmujemy działania mające na celu uwrażliwianie opinii publicznej na różne aspekty i formy korupcji. Prowadzimy działania edukacyjne,

kampanie świadomościowe, szkolenia i konferencje. Monitorujemy przestrzeganie przez władze przepisów antykorupcyjnych i standardów przejrzystości, oceniamy realizację obietnic dotyczących przeciwdziałania korupcji składanych przez partie w trakcie kampanii wyborczych. Badamy przejrzystość finansowania kampanii wyborczych i wydatkowania funduszy publicznych. Obserwujemy proces stanowienia prawa i proponujemy rozwiązania legislacyjne, zapewniające przejrzystość procesów decyzyjnych i zabezpieczenie przed praktykami korupcyjnymi. Udzielamy porad prawnych osobom, które zetknęły się z korupcją. Od 2004 roku systematycznie wspieramy działania organizacji podejmujących zadanie **obywatelskiego nadzoru nad funkcjonowaniem instytucji publicznych**. Przekazujemy też dotacje na projekty kształtujące postawy **otwartości wobec różnic rasowych, etnicznych i religijnych**, a także na wsparcie działalności organizacji zajmujących się monitorowaniem i zwalczaniem przejawów ksenofobii i antysemityzmu.

Działamy **na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych**. Wspieramy organizacje prowadzące lokalne **programy stypendialne** dla dzieci i młodzieży z małych miejscowości i niezamożnych środowisk oraz organizacje prowadzące zajęcia integracyjne i edukacyjne dla dzieci niepełnosprawnych. Prowadzimy **fundusze powierzone** firm i osób prywatnych zainteresowanych wspieraniem inicjatyw i przedsięwzięć mieszczących się w zakresie naszej działalności statutowej.

W działalności międzynarodowej skupiamy się na **wspieraniu przemian demokratycznych i aspiracji europejskich na Ukrainie i Białorusi**. Po umocnieniu się reżimu Łukaszenki szczególną wagę przykładamy do współpracy z Białorusią. Zapraszamy białoruskich studentów i młodych naukowców na stypendia i staże na polskich uczelniach. Inicjujemy działania białorusko-polsko-ukraińskiego klubu dziennikarzy regionalnych. Tworzymy sieć białoruskich i ukraińskich organizacji zainteresowanych pobudzaniem i wspieraniem lokalnych inicjatyw obywatelskich, budową partnerstwa organizacji pozarządowych z instytucjami publicznymi.

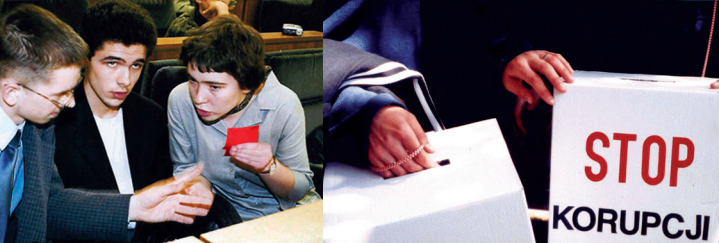
Działamy na rzecz **zbliżenia społeczeństw Europy Wschodniej i Zachodniej**. Finansujemy przedsięwzięcia polskich i niemieckich miast partnerskich, projekty trójstronnej współpracy organizacji z Niemiec i Polski oraz Ukrainy, Białorusi i Obwodu Kaliningradzkiego, a także projekty pracy wolontariackiej na rzecz wspólnego dziedzictwa kulturowego krajów Europy Środkowej i Wschodniej. Organizujemy wizyty studyjne zachodnich dziennikarzy w Polsce i na Ukrainie. Prowadzimy działania zmierzające do **liberalizacji polityki wizowej dla wschodnich sąsiadów** Polski i podnoszenia standardów obsługi cudzoziemców na wschodniej granicy Unii. Uczestniczymy w **debacie o Europejskiej Polityce Sąsiedztwa** i przemianach zachodzących w rosyjskiej polityce zagranicznej. Inicjujemy platformę współpracy między organizacjami z sąsiadujących regionów: województwa warmińsko-mazurskiego i Obwodu Kaliningradzkiego. Współpracujemy z partnerami z Azji Centralnej, wspierając rozwój społeczeństwa obywatelskiego w krajach tego regionu. We współpracy z MSZ prowadzimy **rekrutację obserwatorów na wybory** w krajach byłego bloku wschodniego. Pracujemy na rzecz większej aktywności Polski w międzynarodowych działaniach pomocowych, uczestnicząc w pracach zainicjowanej przez nas **Grupy Zagranica**.

W drugiej dekadzie znacząco różnicujemy źródła finansowania naszych działań.

Poza Instytutem Społeczeństwa Otwartego wspierają nas darczyńcy instytucjonalni i prywatni z Polski i zagranicy, w tym osoby przekazujące nam 1% swojego podatku dochodowego.

Od 2002 roku budujemy też kapitał wieczysty, którego dochody finansować będą działania Fundacji od 2010 roku.

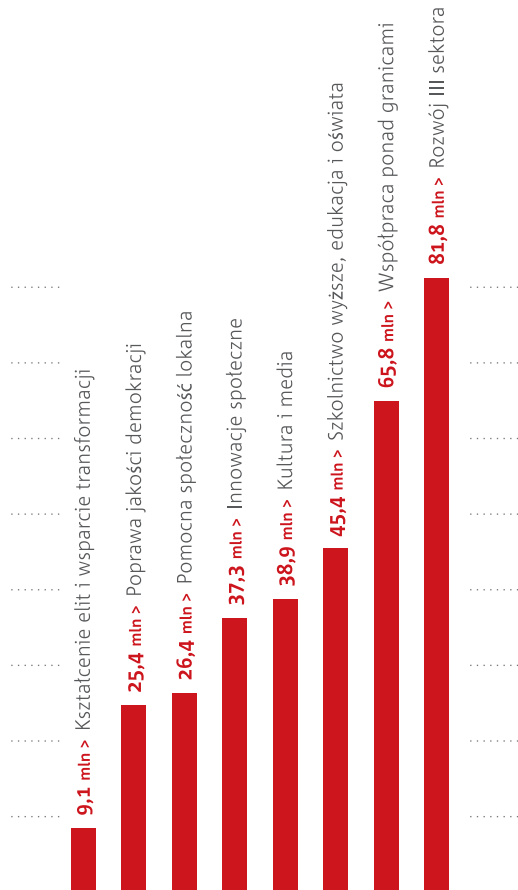

W ciągu 20 lat
Fundacja wydała łącznie
ponad **330 milionów złotych.**

Przyznaliśmy **12 tysięcy dotacji**
i **5,6 tysięcy stypendiów i nagród**
na kwotę **247 milionów złotych.**

Zorganizowaliśmy
78 debat i 48 konferencji
międzynarodowych.

Na projekty własne
przeznaczyliśmy
84 miliony złotych.

2 DEKADY
FUNDACJI **20**
lat

Fundacja
im. Stefana
Batorego

ul. Sapieżyńska 10a

00-215 Warszawa

tel. |48-22| 5360200

fax |48-22| 5360220

batory@batory.org.pl

www.batory.org.pl